Написав omiliya
П'ятниця, 15 серпня 2014, 17:41

Джерело: Записки кіноманки..

I

Нещодавно побачила світ третя книжка Артема Чапая "Червона зона" . Це вже другий перехід в українській літературі автора тревелогів до іншого жанру. В пам'ятку Макс Кідрук, який почав писати технотриллери. Цього разу читач отримав таку актуальну зараз антиутопію.

Перехід в інший жанр - це завжди ризик, адже письменник, постаючи перед читачем у незвичному амплуа, може втратити вже набуте коло читачів. Але, на мій погляд, у даному випадку цей перехід був вдалий. Артем Чапай саме у третій книзі "виписався" із стилю хаотичних блогових записів до хорошого прозового письма: чітко структурованого, логічного, читабельного, у позитивному сенсі слова "легкого".

Артем Чапай описує недалекий світ майбутнього, де стерлися кордони між країнами, але межа між багатими і бідними набула чітких матеріальних форм високої бетонної стіни. Отже, світ поділено на зелені і червоні зони, а головному герою - молодому журналісту Антону Ципердюку - за вимушених обставин доведеться здійснити мандрівку червоною зоною.

Що відразу упадає в око читачу, який знайомий із попередніми книжками автора, - це виразний автобіографічний характер роману. Зокрема, напрочуд легко впізнати у Тоні мандрівника із Чапаєвої "Авантюри" (2008). Це той самий романтик, дещо наївний, дещо слабодухий і напрочуд відвертий. Зустрічаємо і подібні мотиви, зокрема досвіду виживання в умовах безгрошів'я, участі у соціальних протестах у Латинській Америці, або ж історії кохання до "чужої" жінки.

Це друга антиутопія українського автора, прочитана мною за останні пів року, тому не можу втриматися від порівняння із "Далеким простором" Ярослава Мельника. Останній, як на мене, виграє у плані глибини і масштабності, але за рівнем відтворення атмосфери світу майбутнього письменники, як на мій погляд, рівні. Світ сліпих Мельника здається мені трохи цікавішим, але перевагою "Червоної зони" є вдале використання українського матеріалу (основна дія розгортається у Києві майбутнього). У той же час обидві антиутопії відсувають "Хронос" (2011) Тараса Антиповича на третє місце у моєму особистому рейтингу антиутопій українських авторів.

Книга може сподобатися і чоловічій, і жіночій аудиторії. Перших захопить практика виживання у екстремальних умовах, а також досвід соціальних протестів. Щодо жінок... хай, вибачають мене феміністки і пан Кокотюха, але мені хочеться у кожній книзі, якою не була б історія, читати про кохання, а зображувати нюанси взаємин чоловіка і жінки, вдається Артему Чапаю як ніщо інше ще із "Авантюри". Він уміє бути дивовижно ніжним і романтичним. З часу останньої книги автор став дещо цнотливішим у плані еротики, але не втратив майстерності у дрібницях помічати зворушливе.

Кожен письменник, що пише антиутопію, описує свої найбільші страхи. Ярослав Мельник описує, як страшно не знати правди, "бути сліпим" і не знати свого шляху. Натомість Артем Чапай пише про те, як страшно бути безсилим гвинтиком Системи і не мати виходу із ситуації.

Власне, для мене найслабшою під час прочитання була ідейна складова твору. Що поробиш - ліва ідеологія мені чужа й до певної міри відразлива... Хоча для багатьох читачів бачення автора буде таким, що "зображує гострі соціальні проблеми сьогодення і сучасні загрози розвитку людства".

II
(Суб'єктивна частина, яка (увага!) містить спойлери)

Звертає на себе увагу головний герой. Точніше не "герой"... Чому? Все у житті Тоні відбувається поза його волею: так складаються обставини, що він потрапляє у червону зону, у ній же він не має шансу вижити самостійно і весь час потребує допомоги інших людей (Уміди, Валєри, Романа). Він захищає батька у сутичці, не через переконання, а тому що "дуже хоче в туалет", він бере участь у протестах, бо так робить його нове оточення, працює на роботі, яку йому знайшли інші.

Знову ж таки - жіночі персонажі (ще одна подібність до "Далекого простору") - сильніші за головного героя. По суті, вони увібрали у собі риси "іншого", у тому числі Системи, як чогось сильнішого і такого, що підкоряє своєю волею Тоні: чи це утриманка Ніна із зеленої зони, чи прибиральниця Уміда із червоної.

Для такого героя важливо бути приналежним до певної "сім'ї", якоїсь спільноти людей, інакше він відчуває свою неспроможність впоратися із викликами життя.

Він психологічно неспроможний убити людину не тому, що це суперечить його внутрішнім принципам, не тому, що це погано, а тому що це його робить поганим.

Тому можемо побачити певну закономірність: демонізують Систему ті, хто найгостріше відчуває власне безсилля перед нею. Їм близька ідея протесту проти соціальної несправедливості, бо вони не вірять у власну можливість досягнення справжнього Успіху. Відтак і хепі-енд історії має гіркий присмак безсилля перед Системою, добре описаний у британському серіалі "Чорне дзеркало"...

Резюме: Утім мої суб'єктивні рефлексії не заперечують очевидних позитивних якостей "Червоної зони" Артема Чапая. Це хороший гостросюжетний роман, який безумовно увійшов у мій ТОП 10 книг з укрсучліту, який я буду рекомендувати для прочитання іншим.

Суб'єктивне враження: 5/5.